

Nr 374.

Godkänd av första kammaren den 14 juni 1917.

Godkänd av andra kammaren den 15 juni 1917.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 1 juli 1898 om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige, dels ock två i ämnet väckta motioner.

(Lagutskottets utlåtande nr 59 och memorial nr 67.)

Till Konungen.

Genom en den 23 mars 1917 dagtecknad proposition, nr 169, har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 1 juli 1898 om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige.

I sammanhang med denna proposition har riksdagen till behandling förehaft två i anledning av densamma inom riksdagen väckta motioner.

Sedan riksdagen nu fattat beslut i de genom propositionen och motionerna väckta frågorna, får riksdagen, i enlighet med berörda beslut,

1:o) tillkännagiva, att riksdagen, som icke kunnat bifalla propositionen i oförändrat skick, för sin del antagit lag av den lydelse här nedan anges;

2:o) anhålla, att lapparnas i propositionens förslag under 1, 3, 4, 31, 35 och 39 §§ jämte andra stycket i övergångsbestämmelserna be-

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 14 saml. 125 häft. (Nr 374—376.) 1

rörda bosättningsfråga och vad därmed äger sammanhang måtte återupptagas till förnyat övervägande i samband med den tillämnade revisionen av hela lapplagstiftningen samt efter det lapparna beretts tillfälle att själva vid samfält möte överlägga om de synpunkter och önskningsar, som enligt deras uppfattning böra tjäna till vägledning för en sådan revision; och

3:o anhålla, att genom statsverkets försorg beredes lappar, vilka icke äga renar eller endast ett för uppehållet otillräckligt antal djur, tillfälle att förvärva renar, som genom inskränkningen av bofastas renägarskap måste avhändas nuvarande renägare.

Enligt riksdagens under punkt 2:o gjorda anhållan böra lapparna beredas tillfälle att vid ett gemensamt lappmöte — som lär vara avsett att hållas i januari 1918 i Östersund — överlägga och framkomma med förslag med anledning av den i propositionen bebådade allmänna revisionen av lagstiftningen om lapparnas rätt till renbete och därmed sammanhängande ämnen. Möjligheterna till ett sådant sammanträffande böra därför på allt sätt av statsmakterna och orternas tjänstemän underlättas. Riksdagen tillåter sig i detta avseende erinra om, att norska staten beviljat ett motsvarande nyligen hållet norskt lappmöte i Trondhjem ett anslag, som lär uppgått till 2,000 kronor. Det synes riksdagen, som även det svenska lappmötet borde ihåggkommas med något statsanslag, vilket med hänsyn till svenska förhållanden dock torde böra sättas till ett avsevärt högre belopp. Medlen torde utan riksdagens särskilda hörande kunna av Eders Kungl. Maj:t anvisas ur de tre lappfonderna i enlighet med de för dem gällande bestämmelser.

Den av riksdagen i anledning av propositionen för dess del antagna lagen införes här som följer.

L a g

angående ändring i vissa delar av lagen den 1 juli 1898 om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige.

Härigenom förordnas, att i lagen den 1 juli 1898 om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige 2, 9, 10, 27 och 30 §§ skola erhålla följande ändrade lydelse samt i stället för 35—38 §§ skola införas följande med nummer 35—43 betecknade paragrafer:

2 §.

Uppehåller sig lapp med sina renar å trakt, där han icke äger under någon tid av året vistas, eller på trakt, som i 1 § 2 mom. omförmäles, under tid, då rätt till vistelse där icke är honom medgiven, böte från och med tjugufem till och med tvåhundra kronor.

Finnes å viss trakt stam av renar, vilken utan att stå under någons vård år efter år fortlever å trakten, meddelar Konungen de bestämmelser, vilka äro erforderliga för att denna renstam må dödas.

9 §.

För varje lappby skall finnas en byordning, innehållande, i den mån sådant finnes erforderligt, föreskrifter angående ordningen för renskötselns bedrivande inom byn eller eljest angående förhållandet mellan lapparna inbördes, såsom om:

fördelning av sommarbetet inom lappbyn eller ordnandet i övrigt av betesrättens utövning;

renhjordarnas bevakning, antal renvaktare, som böra finnas, samt hjordarnas ordnande och sammanhållande vid flyttningar;

renhjords samlande för märkning, för urskiljning av främmande renar eller för annat ändamål;

förfarande vid renmärkning och renslakt, särskilt vid nedslaktning av omärkta renar eller av renar, vilkas märken blivit förstörda eller förfalskade, ävensom vid försäljning av dylika slaktade eller levande renar, så ock tid och förfarande vid uppvisning, som i 10 § av lagen om renmärken sägs, av renar, vilkas märken blivit förstörda eller förfalskade;

ersättning till ordningsman eller annan lapp för märkning av annans ren eller för tillfällig vård om främmande renar, eller till ordningsman för omhändertagande och vidare förfarande med omärkta renar eller med renar, vilkas märken blivit förstörda eller förfalskade;

förvaltning, användning och redovisning av lappbyn gemensamt tillhöriga medel; samt

sättet för överläggning och beslut i ämnen, som röra lappbyn gemensamt.

Sedan lapparna inom byn lämnats tillfälle att uppgöra förslag till byordning, äge Konungens befallningshavande efter kronobetjäningens och lappfogdens hörande i ämnet besluta och byordningen till efterlevnad utfärda. I byordning må stadgas vite från två till femhundra kronor för

underlåtenhet att ställa sig byordningens bestämmelser till efterrättelse, så ock meddelas föreskrift att, i händelse den felande dragit vinst av sin förseelse, hänsyn härtill och till vinstens omfattning skall tagas vid vitesbeloppets bestämmande. Den, som under tid, då han är tilltalad för förseelse mot byordning, fortsätter samma förseelse, skall, när han varder lagligen förvunnen härtill, för varje gång stämning utfärdats och delgivits fällas till vite efter ty här förut är sagt.

10 §.

I varje lappby skola de renskötande lapparna vid sammanträde, som i enlighet med Konungens befallningshavandes förordnande hålles inför lappfogde eller länsman, inom sig välja en ordningsman.

Ordningsmannen åligger, utöver vad i denna lag och lagen om renmärken finnes honom särskilt uppdraget:

att förskaffa sig kännedom om de till byn hörande lappars uppehållsställen under de särskilda årstiderna samt att, i händelse det skulle visa sig, att andra än de lappar, som tillhöra byn, sommartiden föra renar på bete inom dess område, därom göra anmälan hos lappfogde eller länsman;

att biträda vid renräkning, som anordnas av myndighet;

att tillhålla lapparna att noga bevaka sina renar, samt att söka utreda, genom vilkens eller vilkas renar angiven skada å bofastas ägor blivit förorsakad;

att vaka över efterlevnad av lagen om renmärken och av den för lappbyn fastställda byordning samt hos lappfogde eller länsman anmäla förseelser däremot;

att jämväl i övrigt söka befordra god ordning inom lappbyn och hos lappfogde eller länsman anmäla, när något däremot stridande förekommer;

att vid uppkommande tvister såväl emellan lapparna och de bofasta som ock emellan lapparna inbördes söka bilägga desamma;

att inställa sig vid häradsrätt, när de till lappbyn hörande lappar skola inför rätten höras i ärenden, som röra dem gemensamt, samt att närvara vid de mantalsskrivningar, uppbörsstämmor eller andra allmänna sammanträden, som hållas med lapparna, och därvid, när så erfordras, förete den i 11 § omförmälda längd över antalet renar inom lappbyn; samt

att i förekommande fall, då kronofogde, lappfogde eller länsman å tjänstens vägnar sådant påfordrar, lämna dem erforderligt biträde.

Ordningsman utses för en tid av sex år, med rätt för den utsedde att efter två år eller ock dessförinnan vid laga förfall avgå från befattningen. Till Konungens befallningshavande skall lappfogde eller länsman ofördröjligen insända uppgift på de lappars namn och vanligaste uppehållsställen, som blivit inför honom till ordningsmän utsedde, jämte utlåtande om deras lämplighet för befattningen. För de valde, om de befinnas lämpliga, utfärde Konungens befallningshavande förordnande och låte därom i länskungörelserna meddela underrättelse. Konungens befallningshavande äge ock, när så prövas skäligt, före tjänstgöringstidens utgång entlediga ordningsman.

Ordningsman åtnjute i och för sin befattning enahanda skydd som tjänsteman. Visar han vårdslöshet eller försummelse i befattningen, straffes med böter från och med fem till och med femtio kronor.

Till ordningsman skall av allmänna medel utgå ersättning efter ty därom särskilt stadgas.

27 §.

När i denna lag talas om lapparnas renar, förstås därmed icke allenast deras egna renar utan ock sådana, som andra på grund av denna lag satt i deras vård (skötesrenar).

30 §.

Lapparna äro berättigade att till jakt och fiske betjäna sig av land och vatten icke allenast å sådana områden, där de enligt vad i 1 § 1 mom. sägs äga vistas varje tid av året, utan även å annan utmark inom Norrbottens och Västerbottens läns lappmarker under den tid de äga att å sådan utmark uppehålla sig med sina renar; vare dock i avseende å tid och sätt för nyttjande av jakt och fiske underkastade de bestämmelser, som eljest därom gälla.

35 §.

I fråga om rättighet att, såsom i 27 § sägs, hava skötesrenar hos lappar gälle nedanstående bestämmelser:

1. Renar, som tillhöra lapp, må av denne lämnas i vård hos annan lapp.

2. Inom Norrbottens län må tills vidare den, som ej är lapp, men bor inom länets lappmark och där äger eller brukar jordbruksfastighet, hava renar under vård av lapp, som huvudsakligen sysselsätter sig med

renskötsel och ej är i annans tjänst; dock må ej för sådan renägare djurens antal överstiga tjugu, kalvar under ett års ålder häri ej inbegripna, *Konungen obetaget att för områden inom nämnda län, där sådant med hänsyn till förhållandena provas skäligt och lämpligt, tillåta ett högre antal, dock ej över femtio.* Varje renägars djur skola samtliga stå under vård av en och samma lapp. Flyttar renägare utom länets lappmark eller upphör han att där äga eller bruka jordbruksfastighet, skall han inom ett år därefter avhända sig skötesrenarna. Dör renägare, må renarna ej behållas av dödsboet *längre än boet äger eller brukar jordbruksfastighet inom länets lappmark.*

Den, som vill begagna sig av den rätt, som i detta mom. avses, har att varje år i maj månad hos lappfogden anmäla antalet av de renar, kalvar för året ej inbegripna, som han har under lapps vård, samt vårdarens namn. I samband därmed skall för varje anmäld ren erläggas dels sköteslega för löpande kalenderåret med belopp, som Konungens befallningshavande har att fastställa för länets lappmark i dess helhet eller för de särskilda lappbyarna, dock ej mindre än två kronor femtio öre, dels ock en särskild avgift av femtio öre, som, enligt närmare föreskrifter av Konungen, skall användas såsom bidrag till bekostande av renräkningar samt till åtgärder för renskötselns främjande. Sköteslega, som sålunda erlägges, varde genom lappfogdens föranstaltande tillställd vårdaren. Ej må den omständigheten, att ren, för vilken sköteslega erlagts, före årets utgång slaktas eller förgås eller förkommer, medföra rätt för ägaren att återbekomma någon del av beloppet.

Närmare föreskrifter angående lappfogdes åligganden i avseende å anmälningars mottagande samt uppbärande och redovisande av sköteslega och avgifter har Konungens befallningshavande att meddela. Där särskild lapptillsyningsman finnes, äge Konungens befallningshavande förordna denne att i lappfogdes ställe fullgöra hans åligganden i nu angivna hänseenden.

3. Renar, som användas till körslor, s. k. dragrenar, må en var hava under vård av lapp; och vare sådana renar ej i något hänseende inbegripna under stadgandena i 2 mom.

4. Renägare, vilken lämnat renar i vård åt lapp, har i fråga om dessa renar enahanda förpliktelser enligt denna lag som lappen för sina renar.

36 §.

Håller i annat fall än i 35 § 2 eller 3 mom. avses någon, som ej är lapp, renar, som beta å mark, varöver han ej förfogar, eller åsido-

sätter den, som begagnar sig av den i 35 § 2 mom. medgivna rätt att hava renar under lapps vård, något av vad i sistnämnda lagrum stadgas i avseende å sådan rätts utövande, skall på Konungens befallningshavande ankomma att förordna om försäljning av de renar, som olagligen hållas. Består åsidosättandet däri, att sköteslegan och den särskilda avgiften för anmälda renar ej erlagts, må förordnande om försäljning ej meddelas förr än fyra månader förflutit från det beloppet senast skolat erläggas; men skall i ty fall, vare sig sådant förordnande meddelas eller icke, den särskilda avgiften utgå med en krona. Är förordnande om försäljning föranlett därav, att värden av någons renar fördelats mellan flera lappar, bestämme Konungens befallningshavande vilka renar försäljningen skall omfatta.

När förordnande, som i denna § avses, blivit meddelat, skola de renar förordnandet avser, så snart lämpligen kan ske, på lappfogdens föranstaltande omhändertagas och, levande eller slaktade, avyttras för ägarens räkning. Av köpeskillingen skall gäldas kostnad för renarnas omhändertagande, slaktande och försäljande samt därefter sköteslega och särskild avgift, där de ej förut erlagts.

Håller någon, som ej är lapp, renar annorledes än såsom skötesrenar under lapps vård, vare han, där de olovligen inkomma på annans mark, underkastad förutom påföljd av renarnas försäljning efter ty här förut är sagt jämväl bötesansvar enligt allmän lag samt skyldighet att ersätta skada, som av djuren vållas.

37 §.

För övervakande av tillämpningen av vad i 35 § 2 mom. är stadgat skall, där ej med hänsyn till ogynnsamma väderleksförhållanden hinder möter, i Norrbottens län minst vart tredje år hållas allmän renräkning enligt föreskrifter, som meddelas av Konungen.

38 §.

När i 35, 36 och 37 §§ talas om rätt för lapp att hava renar under annans vård, förstås med lapp den, vars fader i någon mån är av lappsk härstamning, dock endast såvitt antingen fadern eller dennes fader drivit renskötsel såsom stadigvarande yrke utan att samtidigt bruka hemman eller nybygge eller biträda vid bruket av sådan fastighet. I fråga om den, som är av oäkta börd, skola moderns i stället för faderns härstamning och yrke komma i betraktande. Kvinna, som är eller varit gift med den, som skall räknas för lapp, varde ock såsom lapp ansedd.

39 §.

Över de av Konungens befallningshavande utfärdade byordningar ävensom över de närmare föreskrifter eller åtgärder, vilka det enligt denna lag eljest tillkommer Konungens befallningshavande att meddela eller vidtaga, äge den, som anser sin rätt därav förnärmat eller obehörigen inskränkt, att hos Konungen anföra besvär inom den tid, som är bestämd för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut; skolande dock, där ej ändringssökandet därigenom varder onyttigt, beslutet utan hinder av besvär gälla till efterrättelse, intill dess annorlunda kan bliva vederbörligen förordnat.

40 §.

Böter och viten, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan. Viten ådömda för överträdelse av byordning skola, enligt de bestämmelser som meddelas av Konungen, användas till förmån för länets lappar. Saknas tillgång till fulla gäldandet av böter eller viten, förvandlas de enligt allmän strafflag.

41 §.

1. Överträdelser av denna lag ävensom av byordning åtalas vid allmän domstol och höra, där ej annorlunda här nedan sägs, under allmänt åtal.

2. De i 4 § omförmälda förseelser, vilka endast förnärma enskild persons rätt, må ej åtalas av allmän åklagare, där ej målsäganden angiver dem till sådant åtal. Lag samma vare beträffande förseelser, om vilka i 25 § handlas. Har ren blivit olovligen fälld eller misshandlad, och är renen omärkt eller målsäganden ej känd, äge allmän åklagare utan angivelse tala i saken, jämväl i fråga om skadestånd, vilket i ty fall skall tillfalla den lappby, dit renen kan antagas hava hört.

3. Förseelser, som avses i 2, 17 eller 36 §, må ej, där de endast förnärma enskild persons rätt, åtalas av annan än målsägande.

42 §.

Vad här förut är stadgat i fråga om renar har avseende allenast å sådana renar, som hela året eller någon del därav beta inom Norr-

bottens eller Västerbottens läns lappmark eller renbetesfjällen i Jämtlands län.

Andra renar må ej i något fall föras på bete å mark, varöver renägaren ej förfogar, vid påföljd av böter enligt allmän lag samt skyldighet att ersätta skadan. Är i fråga om någon renägars hjord allmänt veterligt, att därtill hörande djur pläga olovligen inkomma på annans mark, ankomme på Konungens befallningshavande att på ansökan av markens ägare meddela de föreskrifter, som finnas erforderliga, för att hjorden må nedslaktas och försäljas för renägarens räkning; och skall kostnaden för renarnas omhändertagande och försäljning gäldas av köpeskillingen.

43 §.

Denna lag äger, så vitt den stadgar förpliktelser för lapparna utöver vad lagstiftningen rörande de lappar, som med renar flytta emellan Sverige och Norge, innehåller, icke tillämpning å norska lappar, som vintertiden uppehålla sig i Sverige.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918, dock skola stadgandena i 35, 36 och 37 §§ ej lända till efterrättelse förr än den 1 januari 1920 och skola intill dess bestämmelserna i 27 § enligt dennas nuvarande lydelse bibehålla gällande kraft.

Från utfärdandet av denna lag intill utgången av år 1920 skall ifråga om lappars bosättning å kronojord inom lappmarkerna och renbetesfjällen i Jämtlands län gälla, förutom vad särskilda författningar innehålla om bosättning å kronomark, att tillstånd till uppförande av boningshus med eller utan någon därmed sammanhängande, på eget äventyr för åverkan av renar upptagen odling jämte ladugård må beviljas av Konungen, som därvid i varje särskilt fall prövar, på vilken plats och i vad mån anläggningen må äga rum.

Stockholm den 15 juni 1917.

Med undersåtlig vördnad.